

ASSAIG | Religió i comunicació

Crisis de les religions i dificultat de comunicació

Lluís Duch
Fragmenta Editorial
456 pàgines | 25 €

* ROBERT JUAN-CANTAVELLA

El punt de partida de *Religió i comunicació* està en la crisi dels grans sistemes religiosos, la qual, tindria les seves arrels més profundes en un factor que, d'altra banda, ha esdevingut fonamental en la seva constitució més íntima: la incapacitat de comunicació i la voluntat que aquesta incapacitat es perllongui, com a estratègia, paradoxalment, de supervivència. Una estratègia que, en opinió de l'autor del llibre, no pot estar més equivocada. Lluís Duch (Barcelona, 1936) és doctor en antropologia i teologia per la universitat de Tübingen i professor emèrit, entre d'altres institucions, de la Universitat Autònoma de Barcelona. És, a més, traductor de Luter, de Müntzer i de Schleiermacher, i autor de desenes de llibres, entre els quals cal assenyalar, entre els més recents, *La crisi de la transmissió de la fe* (Cruïlla, Barcelona, 2008) i *Temps de tardor* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2007).

Així, el llibre parteix de la idea que, en la major part dels casos, les cultures es relacionen amb les religions (i encara més, les religions amb les religions) a través de l'enfrontament, de la impermeabilitat, atesos a què tant les unes com les altres acostumen a incloure en el seu programa una voluntat totalitzadora que es tradueix en primera instància en la pretensió de ser «la cultura o la religió». Aquest fet, més o menys incontrovertible, i ja assenyalat per Lévi-Strauss, és òbviament vàlid per a la modernitat, amb la pretensió d'universalitat no tan sols de les religions, sinó també dels grans relats epistemològics i culturals; però també és vàlid per a la postmodernitat, marcada pels signes del pluralisme, l'atomització i l'heretgia, entesa com a traducció en termes religiosos de la idea d'elecció. De fet, aquesta actualització del factor religiós als nostres dies és un dels principals objectius d'aquest llibre. Una actualització que es materialitza amb el concepte de «comunicació» com a catalitzador, en tant que suposa una via d'accés al ciutadà. Com a exemple d'aquesta voluntat contemporànizadora, trobem que ja des de bon començament, Duch al·ludeix a algunes de les formes concretes i més pragmàtiques d'aquest procés de comunicació, en el marc d'un comentari sobre els comportaments bel·ligerants de què han estat objecte i subjecte en els darrers dos segles els distints «sistemes religiosos», i afirma: «Només cal tenir en compte la ingent bel·ligerància que pot posar en moviment una emissora de ràdio – propietat de la Conferència Episcopal – quan atia 'informativament' les passions més roïnes, l'insult i la mala educació».

El llibre està escrit, i també reivindicat, des d'una tradició religiosa i cultural molt concreta, la tradició cristiana occidental, la qual cosa, com resulta evident, no ha de representar necessàriament cap entrebanc per a la seva voluntat de diàleg. Així, i des de la proposta d'actualització de la comprensió i la reflexió sobre el fet religiós abans esmentada, l'autor té propòsit explícit d'abordar-lo com a «praxis comunicativa». Així doncs, als capi-

tols i temes clàssics d'un volum de filosofia sobre les religions, com el símbol, el llenguatge i el culte, en aquest cas s'hi afegeixen d'altres dedicats a qüestions molt actuals com les «estructures d'acollida» (representades pels mitjans de comunicació, que substituirien avui en dia a institucions com la codescendència), o se'n reformulen d'altres de clàssics sota el prisma de la comunicació. També s'analitza el concepte de «comunitat» (des del debat sobre el comunitarisme, així com d'altres més pragmàtics com la immediatesa en les comunicacions, i la solidaritat), partint precisament d'aquell punt inicial que ens situa a dintre del paradigma de pluralisme, com a evolució del de secularització.